

Становище

от доц. д-р Светла Кирилова Черпокова, преподавател от Катедра по история на литературата и сравнително литературознание при Филологическия факултет на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“, за дисертационен труд на Андерс Егон Мьолер на тема: „Аспекти на философията на Киркегор в съвременната датска проза“/ “Aspects of the Philosophy of Kierkegaard in contemporary Danish Prose”, за присъждане на научната и образователна степен „доктор“ по научна специалност 2.1. Филология – Литература на народите от Европа, Америка, Азия, Африка и Австралия (Западноевропейска литература), Катедра „Теория на литературата“ към Факултета по славянски филологии, СУ „Св. Климент Охридски“, научен ръководител – доц. д-р Цветанка Хубенова

Предложеният за защита труд на Андерс Егон Мьолер на тема „Аспекти на философията на Киркегор в съвременната датска проза“ обхваща 331 страници, в това число – заглавни страници, съдържание, основен текст (увод, девет глави и заключение), обстойна библиография, разпределена на основни изследвани текстове, критическа и теоретическа литература, на датски и английски, и три основни приложения с общо девет подтеми. Предоставени са и необходимият брой публикации по темата на дисертационния труд (5 на брой), както и разширен автореферат на български език.

Обект на дисертацията са три датски романа, нарочно подбрани от различни етапи от развитието на датската култура, като изборът им допълнително е аргументиран чрез критериите – значимо място в датския литературен канон и обществен отзвук. Става въпрос по-специално за романите „Лъжецът“ на Мартин А. Хансен, „Първото, за което се сещам“ (2006) от Ида Йенсен и „Моето приятелство с Иисус Христос“ (2008) от Ларс Хусум. Специфичният фокус обаче, през който се провежда изследването, е през „аспекти“ от философията на Сьорен Киркегор, като се демонстрира завидно и задълбочено познание, както на трудовете на датския философ, така и на изследванията върху творчеството му. По-конкретен предмет на дисертацията е понятието прошка, но работата не се ограничава само до него, а разширява плана си в посока и на търсенето на отзвук и повлиявания в изследваните произведения и на други концепти от философията на Киркегор.

Като оставям по-подробното запознаване със съдържанието на труда и неговата структура на рецензентите, бих искала да обърна внимание преди всичко върху качествата и приносните моменти на дисертацията. В резюме те биха могли да се представят така:

- много добре аргументиран избор на изследваните текстове и отличното им познаване;

- задълбочено и владено в проблематиката тълкуване на философските тези на Киркегор и прилагането им/коментирането им с оглед на изследваните произведения;

- много добра формулировка на целите и преди всичко на задачата за изследване на идеята за прошката и евентуалното ѝ еволюиране в хода на времето;

- ясно заявяване и следване на методите и подходите на изследване с оглед на създаването на аналитичен модел;

- прецизно и внимателно формулиране на работните понятия, като особено впечатление прави „3.5. Схематично изложение на първоначалния анализ – ръководство стъпка по стъпка“ / “3.5. Outline for the initial analysis – a step by step guide” (с. 25-27);

- много умело работене с различни контексти, включително и добавянето на български контекст, който иначе с оглед на темата не е необходимо да присъства;

- изключително интересен лингвистично-текстуален разбор, като тук отново се включват и асоциации с българския език;

- изчерпателна библиография.

Като цяло нямам съществени забележки към работата. Струва ми се обаче, че заявеният в началото тематичен подход като че ли не винаги се удържа, макар че фокусът определено е насочен към темата за прошката. Би ми се искало да има малко повече тематични ракурси, освен предложените. Донякъде намирам за оправдано като изходен пункт за провеждането на изследването да се приемат наблюденията върху персонажната система. То е в съгласие и с философията на Киркегор и особено с тезата му за избора, но то не винаги дава достатъчно материал за едно тематологично изследване, ако правилно съм разбрала един от ракурсите на дисертацията.

Бих препоръчала също така с оглед на бъдещи редакции на работата и предвид евентуалното ѝ публикуване едно по-ясно формулиране на понятието „секуларизация“ и малко повече разяснения по отношение на фазите ѝ в датската култура. Бих предложила неговото договаряне с читателя да се извърши така, както е направено за видовете прошка. Иначе обхватът на самото понятие става необятен. В този си, недостатъчно за мене дефиниран вид, може да подведе читателя, като го наведе на некоректни асоциации с етапи на секуларизация в други култури (например италианската, немската и др.)

Твърденията на дисертанта, че трудът е актуален и приносен, са безспорни. Бих препоръчала обаче тези констатации да бъдат изнесени в края на работата, когато приносите и актуалността вече са станали видими и за читателя. Иначе усещането е, че

още в началото дисертантът има някакви вътрешни колебания и иска да убеди и себе си, и читателите си, колебания, за които обаче в действителност няма основания.

Предложеният разширен автореферат отговаря на всички необходими изисквания. Включва 133 страници, както и библиография, адаптирана за евентуалния български читател. В случай че авторефератът се използва за основа на едно бъдещо издание на български език бих препоръчала прецизиране на превода от английски език. Като пример ще посоча твърдението, че „екзистенциализмът навлиза в датската литература със 100 години закъснение“ (в Автореферата), което автоматично го отправя някъде към началото на ХХІ век и дори по-късно. Докато от самата дисертация става ясно, че става въпрос за християнския екзистенциализъм на Киркегор.

По-скоро от любопитство, отколкото като бележка бих попитала какви са основанията на дисертанта да назовава „Или-или“ от Киркегор като роман? Наясно съм, че жанрологичните занимания стоят вън от основните дисертационните намерения, макар че се обсъжда смесването на жанровете и се отбелязва създаването на т.нар. „нов“ жанр от Киркегор.

В заключение ще добавя, че сред много приноси на дисертацията тя постига и един много съществен принос, плахо изразен в началото, но удържан до края. Той е видим през мотото на дисертацията, чийто патос е насочен към това, което Киркегоровият читател „може да научи за себе си“ чрез трудовете му, а не толкова за Киркегор и за философията му. Смяя да твърдя, че Андерс Егон Мьолер, умело превеждайки своя читател през романите на Мартин А. Хансен, Ида Йенсен, Ларс Хусум, през философията/теориите на и за Киркегор, през датската култура, през темата за прошката, през извличането на скритата семантика от думите и нещата дава подтик и на собствения си читател да надникне в себе си и да открие нещо, което може би до този момент не е видял. Така и изследователят на българската култура, четейки за Хансен, Йенсен, Хусум, Киркегор, може да научи косвено още нещо и за собствената си култура, всъщност надежда, изказана и в дисертационния труд.

За да се спази традицията, ще завърша с думите – убедена съм, че работата има всички необходими качества да бъде успешно защитена. Дисертационният труд и представените материали към него представляват оригинален принос и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

11.05.2020

София

доц. д-р Светла Черпокова